

HỘI ÁI-HỮU BIÊN-HOÀ

Website: <https://www.bienhoatx.com>

Email liên lạc: datlam1951@yahoo.com

Hội Ái-Hữu Biên-Hoà hân hạnh giới thiệu đến quý vị bài: **Lý-Toét & Xã-Xệ Ăn Tết** của đồng hương **Bửu Truyền**. Hội chân thành cảm tạ tác giả. Kính mời. **Trân trọng**.

LÝ-TOÉT & XÃ-XỆ ĂN TẾT **Bửu Truyền**

Trước Lễ Giáng-Sinh một tháng, hấn đã dọn nhà đi tiểu bang khác. Hấn chịu theo ý của vợ. Lệnh Bà... Xã!

Bà không chịu lạnh được. Bà không thích tuyết! Bà thích nắng như ở quê Bà. Bà là "Người Việt gốc... mắm"! Đương nhiên! Nhưng hông biết Bà gốc... mắm gì? Mắm tôm? Mắm ruốc? Mắm cá linh - cá sặc? Chắc hông phải mắm... bò-hóc - Sóc-xà-bai?

Bà từng bật mí "bí mật" về gốc gác của Bà. Rằng thì là... Bó, Bắc Di-Cư 1954. Gặp Mẹ tại... Huệ (Huế), sanh Bà tại... Cái-

Vòn, Càn-Thơ. Gặp hấn, yêu hấn và bắt... lấy hấn làm chồng tại Sègòn (Sài-Gòn). Và tự cho Bà là người Saigonnaise ăn me, ăn cóc... chánh công 72 phần dầu xà-bông Cô Ba.

Có lẽ, nhờ pha trộn nhiều thứ mắm mà Bà... Xệ! Béo! Mập! "Thùng phuy biết đi"! Từ trong nhà ra ngoài cửa, Bà có mỹ danh Bà "Xã... Xệ"!

Xin nói ngay. Bà là "Bà Xã... Xệ". Không liên quan gì đến nhân vật bằng tranh vẽ Xã-Xệ do Bút-Sơn (người Sài-Gòn) hí hoạ. Xã-Xệ xưa là đàn ông, béo phì như heo, đầu trọc lóc, chỉ có một sợi tóc... quăn như đuôi.. heo (lợn) đăng trên báo Phong-Hoá, năm 1934. Xã-Xệ xưa là bác nhà quê cổ hủ, ngây ngô ra tỉnh, có những suy nghĩ "tréo ngoe, tréo cẳng ngỗng" trước sự đời, sự việc mắt thấy tai nghe. Kể chuyện đời trên báo. Có duyên! Đáng mắc cười!

Theo các "nhà toán học xóm Bàn-Cờ" "Bà Xã-Xệ" là con số "Không" to tướng! Quá khổ! Có vẻ "bự con" hơn... Ông Xã-Xệ xưa. Bà khá "đanh đá", "chanh chua". Nói chuyện nhà mình cho cả xóm giềng nghe. Vô duyên! Đáng bật khóc!

Còn ông? Không! Còn hấn thì sao? Số mấy? Có "đáp án" ("tù" sau 75 - đáp số) ngay: Hấn là con số 1 (một)! Các bà Tám kể cả các Ông Tám từ chợ Bàn-Cờ, chợ Vườn-Chuối, cho tới chợ Nancy, chợ Vườn-Lài, chợ 20 (góc Cao-Thắng và đường 20, tức Phan Thanh-Giản, nay là ĐBP), chợ Chuồng-Bò, Ngã-Bảy, chợ Cá Trần Quốc-Toản đều "rành sáu câu" về hấn!

Phải tính luôn các chợ Xóm-Chiều, Tân-Định, Đa-Kao, Cầu-Muối, Cầu Ông-Lãnh, Cầu-Kho, Đa Bà-Bầu, rồi Cây-Thị, Cây-Quéo, v. v... Đã là bạn hàng đều biết mặt mũi hấn!

Hồng phải hấn ngon lành, khôn lanh, giỏi giảo hơn người, gì gì... đâu! Nhiều chợ biết đến hấn, là do hấn từng là anh chàng

đạp xích-lô, rồi qua chạy xe xích-lô máy chở các "bạn hàng" đến các chợ lân cận chợ Bến-Thành.

Thân hình hấn ốm nhách! Hấn cũng vốn là một "ông nhà quê lên tỉnh". Lên Sài-Gòn làm thuê, phu khuân vác Bến-Cảng, Kho-Năm. Từng bị "cặp-răng" bóc lột, những nhiều, đày đoạ. Hấn chịu đựng cam khổ. Ngày đi làm, tối đi học thêm. Cuối cùng cũng đỗ đạt, thành tài. Có vợ, có con, có nhà cửa "đàng hoàng"! Hấn chưa từng làm "Lý-Trưởng" và mắt không bị "toét"! (Tiếng Bắc-Kỳ. Còn Nam-Kỳ Lục-Tĩnh hay Trung-Kỳ "xứ nẫu" gọi "mắt bét" - Mắt bị gió cát làm hoen đỏ mi mắt). Nhưng, hấn cũng có "ria" tua tủa như rế tre, tóc búi "củ tỏi". Đầu không khăn đóng. Chi mặc áo dài vào những khi giỗ quây. Không cặp ô (dù). Không dép cặp nhách như Lý-Toét của Nhất-Linh, Đông-Sơn và bao nhiêu họa sĩ khác sau đó.

Hấn ốm cà-tong, cà-teo như con khô! Gầy như cây tre miều (miếu). Không khác mấy (gì) cây nêu đình làng, hay cây nêu trồng trước nhà Ông-Bà Nội vào trưa 23 tháng Chạp, khi cúng đưa Ông Táo về châu Ngọc-Hoàng. Hoặc được dựng lên chậm nhứt là vào chiều Ba-Mươi, lễ Rước Ông-Bà Tổ-Tiên về "Ăn Tết" với con cháu.

Bạn hàng chợ quen gọi hấn là "Lý-Toét" để "đôi chọi" lại "Xã-Xệ" bà vợ hình vóc "nái xề" của hấn.

Nhưng người xóm láng giềng ở tiểu bang "tuyệt lạnh tình nồng miền Đông-Bắc Mỹ, mà vợ chồng hấn vừa mới rời khỏi, nhớ nhiều, là qua hình ảnh "Ông-Bà Già Noel" một gầy một béo này.

Bây giờ gia đình hấn đã "xuôi Nam" bằng chiếc U-Haul truck mượn kéo theo chiếc xe nhà "Mẹc-xi-đi" (Mercedes-Benz 360) cỗ lô sĩ của hấn. Qua mấy ngày đêm "bầu đàn thê tử" của hấn đã đến nơi... An nghỉ! Vợ hấn đang thả hồn theo mây gió!

Tết Ta, Tết Âm-Lịch, đã đến nơi. Hấn đang tất bật sắp xếp, trang trí trong nhà; còn ngoài sân vườn, tính sau. Hai thằng con trai 13, 15 tuổi, sanh tại Mỹ, mà giỏi hết chỗ nói! Nói đúng giọng Việt, không ngọng nghịu! Vợ chồng hấn dạy con: "Ở Trường nói tiếng Anh, về nhà nói tiếng mẹ đẻ, Việt-Nam". Các con không cần Ba biểu, mẹ sai, làm tất tần tật. Cười nhiều! Ít nói! Đứa con gái 10 tuổi là giỏi nhưt. Lăn xăn bên Ba. Một "nữ hầu cận" đặc lực! Việc gì cũng nhào vô phụ. Chân như sáo. Miệng như cồng:

- Con biết rồi! Con làm được! Ba làm việc khác đi!

Bàn thờ Ông-Bà được hấn đặt vào một phòng trên lầu. Cầu thang vừa bước lên đã thấy. Bộ chung đèn lu lửa, ngũ sự bằng đồng được hai đứa con trai lau chùi, đánh bóng sáng loáng. Tất cả các con tự chọn phòng cho mình; ngoài trừ "master bedroom" với cái giường bự nhưt, đặc biệt cho "Bà Xã-Xê".

Việc dọn nhà coi như tạm ổn định! Bà Xã-Xê bàn ngay vào việc chuẩn bị cho "Ba Ngày Tết". Bà kêu hấn chở đi chợ sắm Tết. Đắt lạ, người hồng quen. Biết chợ ở mô? Hấn gọi thằng bạn nôi khô:

- Ê mày! "Thằng dụ dồ" gia đình tao dọn về đây là do mày! Mày là "Thỏ-Địa", hùng cứ từ khi vượt biên sang đây. Mày là một "Quảng cáo viên không công", một chuyên viên "dụ" nhiều bạn "mu" (move) về đây. Rảnh hông? Chở tao đi chợ cái coi!

- Tuân lệnh!

Đầu dây bên kia trả lời có vẻ sốt sắng, ngoan ngoãn.

"Thằng dụ dồ" - tên do Lý-Toét đặt - suốt tuần qua, đã tận tình giúp đỡ, chỉ vẽ rất chi li, đón rước, phụ dọn, giúp trang trí. "Thằng dụ dồ" còn nói rõ, nhắc tới, lập lui những tập tục, văn hoá, chánh sách địa phương, xóm láng giềng, ngày giờ đem thùng rác ra đường, v.v... cho hấn nghe, hấn nắm!

Thằng bạn, "thằng dụ dỗ" mà hấn kêu (gọi) là "mày" và xưng "tao" trong vòng 5 phút đã "trình diện", "phụng mệnh" làm "hướng dẫn viên du lịch" cho vợ chồng hấn, Lý-Toét và Bà Xã-Xê!

- Mày đưa tụi tao dạo phố thị "downtown" một vòng cho biết. Rồi lướt qua Phố Tàu. Quan trọng hơn, nơi cần đến là... Phố Việt-Nam! Chợ Việt-Nam! Nghe chưa?!

Lý Toét tỏ ra vẻ cấp trên nói như ra lệnh.

Đến nơi, hấn xuống xe, theo bà vợ đang chậm chạp, "bê" thân hình quá "xê" đi vào chợ mua vài vật dụng cần thiết và những phẩm vật cúng Ông Táo. Ngày mai là 23 tháng Chạp rồi!

Trước khi về đến nhà, hấn – Lý-Toét - nhắc bạn:

- Hẹn mày vào sáng 28 sẽ đi chợ Tết, nghe mậy! Vợ tao cần mua đồ nấu bánh tét, bánh chưng, bánh ú, bánh ít nhun (nhân) dừa, nhun đậu xanh. Bả liệt kê những món đồ cần mua, như một Lá Sớ Táo-Quân đây nè mày:

Nào nếp, bột nếp, dừa nạo, đường cát trắng, đường cát nâu, lá chuối, lá dứa, đậu xanh cà đã đãi sạch vỏ, thịt ba chỉ (ba rọi). Rồi, nào muối, tiêu hột, tiêu xay, hành tím, va-ni (vanille), đậu phộng, dầu ăn. Cuối cùng là giấy bọc (wrap), dây nhợ để cột, dây thun để buộc hờ, v.v...

Sáng sớm, "Thằng dụ dỗ" đã đến, kêu Lý-Toét lái xe của mình chạy theo.

Vợ hấn lần lượt mua hết thứ này đến thứ khác, bỏ vào xe "car mart" cho hấn đẩy "lót tót" theo sau. Hấn dịu dàng nhắc vợ lựa hai trái... sầu riêng, món mà hấn "khoái khẩu", mê nhưt.

Lý-Toét quay sang hỏi bạn:

- Mày thích Mâm Ngũ-Quả "chôm đủ xài" phải không?

- Bậy! Tao thích "Cầu vừa đủ xài" thôi!

Bạn hấn trả lời. Cả hai cùng cười!

Hai bạn cùng đi tìm quây bày dưa hấu, thơm (khóm), chuối, măng-cầu, nho, táo, bông hoa, nhang, đèn, v.v... để chưng trên bàn thờ cúng Ông-Bà. Lý-Toét lựa chọn và mua cho "Thằng dụ dỗ" và mình mỗi người hai cây tắc (hạnh, quất) sai oản trái, một cành mai và một cành đào thứ thiệt, không phải cây gắn bông nylon. Hấn không quên mua mấy trăm bao lì-xì in chữ quốc ngữ, Việt-Nam, và cả chục phong pháo, có cả pháo tống.

Về đến nhà, vợ hấn đã bày hàng ra đầy cả bếp. Vợ "thằng dụ dỗ" cũng đã qua giúp một tay. Chị này là người Bắc chính cống, theo bố mẹ xuống "tàu há-môm" vào Nam năm 1954, giỏi nữ công gia chánh. Chị gói bánh chưng. Nghề gia truyền của mình. Hai đứa con gái của chị phụ xé và lau lá chuối.

Bà Xã-Xệ chuyên trách về bánh Tết. Ngoài bánh tét nhun (nhân) chuối, còn gói bánh tét kiểu Trà-Cuôn - Trà-Vinh. Bánh khi cắt ra khoanh, nhưn có ba màu: Tím - lá cẩm. Xanh - lá dứa, hoặc là bồ ngót. Cam - trái gât.

Bà Ngoại, má của Bà Xã-Xệ, tóc bạc phơ, môi đỏ au vì miếng trà đang nhai, ngồi xếp bằng trên sàn nhà, gói bánh ít hai nóc. Nhưn dứa thì xé một chút lá trên nóc bánh, làm dấu. Bánh nhưn đậu xanh khỏi cần. Bà người gốc miền Trung, cho nên, bà cũng đã gói thêm vài chục cái bánh cấp, bánh cúng nhưn đậu phộng. Bà ngoại làm vừa nhanh, vừa đẹp, vừa dòm quanh chỉ bảo, nhắc nhở các con cháu kỹ thuật gói bánh. "Thằng dụ dỗ" và "Lý-Toét" phụ, giúp cột bánh "mệt nghỉ luôn"! Người thì chăm chỉ buộc bánh chưng. Kẻ miệt mài lo bó bánh tét. Coi bộ cũng... đã thành thạo, "có tay nghề" dữ đa!

Từ trưa đến chiều tối việc gói bánh coi như xong. Bánh đủ chia cho hai nhà và một số bạn bè. Chỉ còn việc nấu bánh. Vì gạo nếp chỉ vo vút, để sống, không hấp, trưng trước, "Bà Xã-Xệ" nhắc hấn phải nấu, luộc bánh trong 8 đến 10 tiếng đồng hồ bằng nồi áp suất. Bánh tét nấu riêng. Bánh chưng luộc riêng.

- Vậy là phải thức suốt đêm! Hở?

Hắn hỏi vợ một cách khổ sở! Đáng thương hại!

- Chớ sao! - Vợ hắn gằn giọng - Anh phải canh chừng khoảng 2 tiếng là châm thêm nước. Coi chừng bánh khét! Khoảng 4 tiếng, phải trở đầu bánh, cho chín đều! Sau 10 tiếng vớt bánh ra cho vào thau nước lạnh rồi vớt treo lên cho ráo nước. Nhớ nhen!

Bà Xã-Xệ còn nói như tự đánh bóng:

- Bây giờ các ông nấu bánh bằng nồi áp suất, bếp gas, khoẻ muốn chết! Có đâu như ngày xưa, tụi này ở dưới quê, phải nấu bằng củi đước, củi bần, bằng xơ dừa. Khói mịt mù! Vừa nóng, vừa sặc khói, vừa ho chảy nước mắt. Còn phải quạt lửa, chụm củi mỗi tay luôn!

Vợ "thằng dụ dỗ" tỏ vẻ thông cảm:

- Để giết thì giờ, hai ông bày rượu ra nhậu, nói chuyện xưa tích cũ, thời mà hai ông ở trường tổng ngông nhảy cầu khỉ tắm sông. Chuyện chèo xuồng ba lá qua bên cù lao hái trộm xoài, ối, ... bị Ông Năm-Trầu rượt chạy toé khói, rớt xuống sông. Bà con ai cũng chạy mất hai thằng "cu tè" một thằng cao như sếu (bây giờ là "Lý-Toét", một thằng lùn mà lòi (bây giờ là "Thằng Dụ Dỗ" đó!

Ngừng một chút như để xem phản ứng của hai "cha nội" (ừ, mà hai ông cũng sắp làm Ông Nội), uống một phần ly trà đá, chị nói tiếp:

- Thường ngày, hai ông nhiều chuyện lắm mà! Nói điện thoại cả hai, ba tiếng đồng hồ chưa dứt. Bây giờ, mỗi ông canh chừng một nồi bánh, coi như đang hàn huyên tâm sự về thời "tiền 1975" lúc hai ông từ giã ghế nhà trường, tòng quân ra chiến trận. Ngày Xuân được các em gái hậu phương gửi thư, tặng khăn. Thịnh thoảng có các ca sĩ đến tận tiền đồn, đứng trên "lô-cốt" (blockhaus) như Ngọc-Minh, Phương Hồng-Quế, v.v... hát không cần micro.

Và thời "hậu 1975". Các ông "được học tập cải tạo" 10 ngày hoá "mút chỉ cà-tha" tại những "trường" do chính mình chặt cây, cắt tranh dựng lên trong nắng cháy, sương lạnh, gió thét mưa gào. Trời khóc, đất than cho vận nước suy vong, dân tộc bên bờ vực thẳm, khốn khổ điêu linh. Lao động khổ sai. Phá rừng trồng bobo nơi khi ho cò gáy, rừng thiêng nước độc! Ngày Tết, vợ con đến "thăm nuôi" bằng những chiếc bánh "thắt lưng buộc bụng", những lon Guigoz thư lèn trong muối đậu. Môi cười miệng khóc!

Ra trại. Người vượt biển trước. Kẻ trốn bằng đường bộ sau! Mỗi người một tiểu bang. Tết này gặp nhau. Mặc dầu không trọn vẹn; nhưng cũng tạm gọi là Tết đoàn viên!

Bà Xã-Xệ chen vào:

- Anh Lùn hát hay, anh cao Lý-Toét đàn giỏi. Mời hai ông "đàn hát cho nhau nghe" đi nào!

Tiếng đàn, tiếng ca tài tử đã chuyển sức nóng, cái quốc hồn quốc túy vào các nồi bánh tét, bánh chưng, Và bánh đã chín tự bao giờ!

Đồng hồ thông dong gõ 12 tiếng.

Giao-Thừa đã điểm! Tết Nguyên-Đán đã về!

Tiếng pháo nổ ròn tan trước hiên nhà.

Người ta thấy hấn đường hoàng trong bộ quốc phục, áo dài khăn đóng, chân mang hài đen lóng lánh hột... "xàng"! Hấn đẹp hơn Lý-Toét chính công thuở 1934 trên báo Phong-Hoá và Ngày-Nay. Hấn đang thành khăn dăng hương trước bàn Thờ Gia-Tiên nghi ngút hương trầm. Hấn không còn là một Lý-Toét quê mùa, dân dã! Hấn là một Lý-Toét của thời đại 4.0. Hấn đã từng "ăn Tết" giữa cơn mưa pháo. Hấn đã "đón Tết" giữa ngục tù Cộng-Sản. Hấn đã "mừng Xuân" trong trại Tỵ-Nạn. Và hấn đang "chào mừng năm mới" đầy đủ hương vị, phong cách, truyền thống Việt-Nam trên quê hương thứ hai này.

Vợ hấn, trông có vẻ "sụt ký-lô" nhưng vẫn bệ vệ, núng nính trong chiếc áo dài gấm đỏ mang hình con rồng vàng uốn lượn như hình dáng bản đồ đất nước Việt-Nam. Và hơn nữa, bà mang trong tim, trên người giống giống "con Rồng cháu Tiên". Các con hấn quỳ bên mẹ đang ngồi xếp chè he, xì xụp vái lạy, lâm râm cầu nguyện. Mẹ vái, con vái. Mẹ lạy con lạy. Hôn nhiên như cái máy! Có thể Tết năm nay, các cháu đã hiểu thêm chút ít về thuần phong mỹ tục, về văn hoá tốt đẹp ngàn đời của Ông-Bà Cha-Mẹ. Các cháu đã tham gia trực tiếp vào các công việc chuẩn bị Tết. Đón Tết! Vui Xuân! Cả ba đứa con hấn đã tham gia sinh hoạt Cộng-Đồng trong Hội-Chợ Tết với các tiết mục ca vũ nhạc. Được nhiều bà con tán thưởng!

Bà Ngoại được các con, cháu khoanh tay trước ngực "chúc mừng năm mới". Chúc Bà "sống lâu trăm tuổi"! Bà cười tủm tỉm! Mắt Bà rung rung! Bà rung rung mắt lệ li-xì cho các cháu ngoan.

Bạn hấn "Thằng Dụ Dỗ" và vợ cùng các con là những người "xông đất" nhà hấn đầu năm. Chúc Tết và li-xì cho các con của nhau. Rồi hai gia đình cùng đưa nhau đi lễ "hái lộc đầu năm".

Tiếng trống chuông chùa rộn ràng hoà trong tiếng pháo vang rền. Xác pháo như mưa Xuân bay đầy trước cổng Tam-Quan. Gió tung lên trời cao, mang ước vọng của Lý-Toét và Xã-Xê, những người con tha hương đến đồng bào ruột thịt, chúc mau qua cơn đại dịch Covid 19 – Vũ-Hán. Đưa niềm tin yêu nguyện cầu cho con dân Việt-Nam sớm đón Tết đoàn viên, một mùa xuân ấm no hạnh phúc.

Với hương Xuân bát ngát, pháo đỏ bánh chưng xanh, dưa hành củ kiệu, Bò-Đào Mỹ-Tửu, bà Xã-Xê cao hứng lấy đàn đưa cho chồng và kêu các con lại cùng hát bài "Ly Rượu Mừng Xuân".

Và với lòng nhớ nước thương nòi, thi hứng dạt dào, Lý-Toét khai bút đầu Xuân bằng hai câu đối:

**"Trâu già qua đời, dân mất hết tự-do dân-chủ.
Cọp trẻ đến thác, nước không còn độc-lập hoà-bình"**

Bửu Truyền